REGLEMENT

VAN

POLITIE,

IN DE

GEMEENTE

HAREN.

TE GRONINGEN, BIJ
DE ERVEN B. VAN DER KAMP.
1856.

INHOUD.

Hoofdstuk 1. Van de verdeeling der gemeente in wijken.
„ 2. Betrekkelijk de verandering van woonplaats.
„ 3. Van den aard en duur der persoonlijke diensten.
„ 4. Van de nabuurschappen en nabuurpligten.
„ 5. Op het houden van nachtwachten.
„ 6. Ter voorkoming en blussching van brand.
„ 7. Op de timmering in het openbaar.
„ 8. Op het baanvegen en bepalingen voor het gebruik van 't ijs.
„ 9. Van de tapperijen.
„ 10. Op het houden van loterijen en hazardspelen.
„ 11. Van de bakking en zetting van het brood.
„ 12. Van de schouwing en het onderhoud der wegen.
„ 13. Van het schutten van vee.
„ 14. Op de begraafplaatsen en het begraven van lijken.
„ 15. Betreffende het schenden, bederven enz. van boomen.
„ 16. De veemarkten.
„ 17. Van drenkelingen.
„ 18. Slotbepalingen.

De BURGEMEESTER EN WETHOUDERS der gemeente *HAREN* doen te weten, dat door den Raad dier gemeente, in zijne vergadering van den 6 December 1856 is vastgesteld de volgende verordening:

De RAAD der gemeente *HAREN*,

Overwegende, dat het, ter rigtige voldoening aan art. 291 der wet van den 29 Junij 1851 (*Staatsblad no.* 85), noodig is de plaatselijke verordeningen tegen wier overtreding straf is bedreigd, door geheel nieuwe te doen vervangen — heeft vastgesteld het navolgend

REGLEMENT VAN POLITIE.

HOOFDSTUK I.

Van de verdeeling der gemeente in wijken, de nummering der gebouwen en het opmaken der Staten van bevolking en harer huizing.

Art. 1. De gemeente Haren zal worden verdeeld in drie wijken en ieder wijk in afdeelingen.

Art. 2. De eerste wijk bevat het dorp Haren, met de gehuchten Onnen, Hemmen en Dilgt, den Hoornschendijk en Essen, verdeeld in *zes* afdeelingen onderscheiden door de letters A, B, C, D, E en F.

De afdeeling A begint met het huis bekend bij het kadaster onder sectie K no. 485, thans bewoond door de Wed. J. MEINDERS; loopt verder zuidwaarts bijlangs de westzijde der straat tot het huis op perceel sectie K no. 455 thans bewoond door de Wedw. R. TER BORGH, van daar aan de overkant der straat noordwaarts, bevat de huizen aan de zuidkant der kerkstraat en neemt de behuizingen in, gelegen aan den weg van Haren naar Onnen, aldaar eindigende met de behuizing op perceel sectie K no. 1019, waarop het werkhuis, voorts omvat deze wijk alle behuizingen op de Middelhorst en springt van hier naar de landhuishoudkundige school op perceel sectie K no. 1376, van waar ze verder zuidwaarts loopt naar Harenermolen en eindigt met de behuizing op perceel sectie K no. 813 bewoond door de Wedw. J. F. EISSES.

De afdeeling B neemt eenen aanvang met de behuizing op perceel sectie K no. 489, bewoond door R. GROENENDAL, aan

's nachts, zooveel malen afronden als tot dat doel noodzakelijk wordt geacht en hun door de hoofdmannen bevolen wordt, bij wien zij voor den aanvang der wacht, de noodige orders gaan halen.

Art. 63. In geval de nachtwachts iemand mogten betrappen, die bezig is zich het eigendom van een ander toe- te eigenen of zulks reeds gedaan heeft, zullen zij hem, voor den Burgemeester of die hem vervangt, brengen, met al hetgeen zij bij hem hebben bevonden.

Art. 64. De nachtwachts zijn in zulk een geval gemagtigd tot het rekwireren van adsistentie zoo als zij die op de best mogelijke wijze kunnen verkrijgen.

De kosten op die adsistentie vallende in geval daarvoor vergoeding wordt verlangd, zullen door de gemeente worden betaald.

Art. 65. De personen die de wacht hebben zullen zich gedurende de wachttijd niet van elkander mogen verwijderen.

Wanneer zij na het eindigen van iedere ronde mogten willen uitrusten, zullen zij zich gezamelijk in een hunner woningen kunnen begeven.

De rust zal niet langer dan een half uur mogen duren.

Art. 66. De nachtwachten zijn bij het ontstaan van brand verpligt, het geheele dorp of gehucht dóór brand! te roepen, met bijvoeging van de plaats; — zij zullen door een expres, daarvan den Burgemeester; den brandmeester, alsmede den opperbrandmeester, onmiddelijk kennis geven.

Art. 67. De wacht zal, wanneer hun iets bijzonders is voorgekomen, daarvan rapport doen aan hunnen hoofdman.

Art. 68. De nachtwachts die een op de daad betrapte dief aanhouden, met dat gevolg, dat hij wegens die misdaad wordt gevonnisd, zullen gezamelijk, des verkiezende, uit de gemeentekas eene premie genieten, naar evenredigheid van de belangrijkheid der arrestatie en den diefstal, welke echter de somma van twintig gulden niet zal te boven gaan.

Art. 69. De wijkmeesters en hoofdmannen, ieder voor zooveel hunne wijk aangaat, zijn gehouden op de rigtige en ordelijke wijze, waarop de wacht hare diensten bewijst, toe te zien, en voor plaatsvervanging, wanneer die gevorderd wordt te zorgen. Zij geven van alle verzuim, weerspannigheid of ongeregeldheden, die gedurende het houden van de nachtwacht plaats hebben onverwijld kennis aan den Burgemeester.

Art. 70. Het te laat beginnen of te vroeg eindigen van de nachtwacht, het misbruik van sterken drank, zoolang de wacht duurt, en alle verdere, overtredingen der bepalingen van dit hoofdstuk, zullen worden gestraft met eene geldboete van 1 tot 8 gulden, of met gevangenisstraf van een tot drie dagen.

HOOFDSTUK VI.

ter voorkoming en blussching van brand.

Art. 71. Geene woonhuizen of gebouwen zullen aan de buitenzijden anders dan van steen opgetrokken, en niet gedekt mogen worden met riet of stroo, zonder daartoe schriftelijke toestemming van het Gemeentebestuur te hebben bekomen.

Art. 72. Geen vuur zal mogen worden gestookt, dan in daartoe geschikte stookplaatsen, of schoorsteenen, gemetseld van steen, en opgetrokken boven de daken, ten minste één el boven den nok van het gebouw.

Art. 73. De ingezetenen zijn verpligt hunne schoorsteenen of stookplaatsen, twee malen in het jaar te vegen of te doen vegen, en wel in het begin der maanden Mei en November van elk jaar.

Art. 74. Voorts zullen aan of om de schoorsteenen, ovens of andere stookplaatsen, binnen den afstand van *twee* ellen, geen hooi, stroo, vlas, turf, hout of andere ligt brandbare stoffen worden gelegd.

Art. 75. Wanneer door of van wege Burgemeester en Wethouders het hooi in den stapel, in schuren of andere gebouwen bevonden wordt in eenen staat van broeijing, die voor brand kan doen vreezen wordt het op hunnen last door den eigenaar of bewaarder uitgehaald en gespreid of worden door hem die middelen aangewend, welke Burgemeester en Wethouders ter afwering van gevaar dienstig oordeelen.

Art. 76. Niemand zal gedoofde kolen enz. mogen leggen in houten bakken, manden of dergelijke voorwerpen, maar zal men gebruiken steenen, koperen, ijzeren of van andere, niet brandbare stoffen vervaardigde potten of vergaarbakken, voorzien van welsluitende deksels.

Art. 77. Niemand zal heete of gloeijende asch, in huis anders mogen bergen dan in doofpotten. —

Asch, buiten 's huis gebragt wordende, zal moeten geborgen worden in vergaarbakken van steen of andere harde stof gemaakt, of in behoorlijke kuilen in den grond, zoo mogelijk tien ellen van de hnizen, van stroo of hooihoopen, of andere ligt brandbare voorwerpen verwijderd.

Art. 78. Niemand zal langs de straten of wegen, voorbij woonhuizen of eenig ander gebouw tabak mogen rooken, tenzij hij voorzien is van eenen behoorlijken dop op de pijp.

Art. 79. Bij het verwerken van koren, hooi, stroo, turf of heide, of bij het dorschen en zuiveren van koren en bij het voederen van vee, zal niemand eenig ander licht mogen gebruiken, dan besloten in een lantaarn, en zal niet mogen worden gerookt.

Art. 38. Ieder huisgezin levert zoo veel personen als de wijkmeester zal noodig oordeelen.

Art. 39. Wanneer iemand in de nabuurschap is overleden, zijn de twee eerste naburen verpligt, om de andere naburen, welke in het sterfhuis tegenwoordig moeten zijn, daarvan tijdig kennis te geven. — Zij zijn tevens verpligt, om in de nabuurschap, ieder aan zijne zijde der wijk, aanzegging van het overlijden te doen, en de naburen uit te noodigen, om het lijk op den dag van begravenis, grafwaarts te volgen.

Bij die gelegenheid zullen zij diegenen der naburen, die het lijk naar het graf zullen moeten dragen, kennis geven van den tijd waarop deze zich in het sterfhuis zullen moeten bevinden.

Art. 40. Wanneer sterfgeval of ziekte aan boord van een schip voorkomt, zullen de bewoners der buurt waarin hetzelve ligt, gehouden wezen, op aanwijs van den wijkmeester, de nabuurpligten te vervullen.

Art. 41. Bij het afleggen en kisten van een' ouden doode, (waarvoor gehouden worden personen boven de 14 jaren oud), zullen de *zes* naaste buren, hetzij mannen of vrouwen, naar gelang van omstandigheden, tegenwoordig moeten zijn.

Voorts zal het afhalen der kist, alsmede het overkleeden, en het in de kist leggen van overledenen van het mannelijk geslacht moeten geschieden door mannen, boven de 20 jaren oud; en het ontkleeden en kisten van overledenen van het vrouwelijke geslacht, alsmede het maken van het heen- of doodkleed voor personen van beide geslachten, door gehuwde of gehuwd geweest zijnde vrouwen, of ook door ongehuwde dochters, boven de 20 jaren oud.

De naaste of eerste naburen zijn verpligt het lijk het eerst aan te tasten.

Een nabuurschap, of het sterfhuis te ver van den doodkistmaker zijnde verwijderd, om de kist door dragers naar het sterfhuis te kunnen overbrengen, zal de naaste nabuur twee of meer paarden houdende, gehouden zijn de kist met eenen wagen bespannen met twee paarden, naar het sterfhuis te vervoeren.

Art. 42. Ten aanzien van jonge dooden wordt bepaald, dat de diensten in het vorig artikel vermeld, door vier der naaste buren zullen worden verrigt, doch voor een bij den Ambtenaar van den Burgerlijken stand levenloos aangegeven kind, slechts de twee eerste buren.

Art. 43. De eerste naburen zijn verpligt een doodelaken naar het sterfhuis te brengen en over de kist te leggen, indien zoodanig laken in huur door helanghebbenden wordt verlangd; zij zijn tevens voor de terugbezorging van hetzelve, voort na afloop der ter aarde bestelling, aansprakelijk.

Art. 44. De vier naaste naburen, volgende op de beide

eersten zijn verpligt de grafstede op de begraafplaats te openen, alsmede te zorgen, dat de lijkbaar buiten de poort aan den ingang van de begraafplaats aanwezig zij en na afloop der ter aarde bestelling op zijnen bewaarplaats worde terug gebragt.

De jongste der vier naaste buren, zal vierenwintig uur, voordat de begrafenis zal plaats hebben bij den opzigter over de begraafplaats, aanwijzing van het graf verzoeken.

Art. 45. Een oude doode zal door *tien* en een jonge door *zes* manspersonen der naaste geburen ter aarde worden besteld, indien het lijk des middags te 12 uren wordt begraven, van welke twee, gedurende de begrafenis, de torenklok zullen moeten luiden en *acht* of *vier* personen het lijk grafwaarts dragen en het graf digten.

Wanneer de begrafenis op een ander uur mogt plaats hebben, en de torenklok niet mag worden geluid, zullen er *twee* personen minder in dienst behoeven te zijn. — Indien echter het lijk, uit hoofde van te grooten afstand van de begraafplaats, of slechte gesteldheid van den weg, niet gevoegelijk daar henen gedragen kan worden, ter beoordeeling van den wijkmeester, zal hetzelve door den ~~paarden~~houder uit de naaste naburen, met een wagen, bespannen met twee paarden, naar de begraafplaats worden gevoerd.

In dat geval zullen de dragers verpligt zijn, om, zoodra het lijk door hen, uit het sterfhuis op den wagen zal zijn geplaatst, zich naar de begraafplaats te begeven ten einde het lijk aldaar te ontvangen en naar het graf te dragen.

Wanneer echter de paardenhouder tot die naburen mogt behooren uit wier huis een drager moet geleverd worden, zal hij voor het leveren van eenen wagen en ~~de~~ paarden en het doen vervoeren van het lijk, van de dienst als drager bevrijd zijn.

Art. 46. De bestaande bepalingen of het oude gebruik wegens het vervoeren van lijken van den Hoornschendijk, binnen deze gemeente naar de begraafplaats, door ingezetenen van Hemmen en Dilgt blijven voortduren. —

Art. 47. Personen tot in den derden graad aan een overledenen in de nabuurschap vermaagdschapt, zullen, des verkiezende, vrij zijn van de diensten, waartoe zij anders krachtens art. 39 en 43 verpligt kunnen worden. —

Art. 48. Eene vrouw in barensnood zijnde zullen vier naburige gehuwde vrouwen of weduwen verpligt zijn, zoodra zij daartoe geroepen worden, en geene wettige redenen van verschooning (ter beoordeeling van den wijkmeester en des noods van het Gemeentebestuur) kunnende aanvoeren, zich dadelijk bij haar te vervoegen, en haar de noodige dienst te bewijzen, zoolang de omstandigheden zulks zullen vereischen.

De twee naastbijwonende vrouwen of weduwen, zullen verpligt zijn hierin bijstand te bieden.

voogden, of curatoren; zoo die evenwel óf er niet zijn, óf buiten deze gemeente hun verblijf hebben, zal het hoofd des huizes, waarin genoemde personen hun verblijf hebben, de aangifte moeten doen.

Art. 24. Bestuurders van gestichten, met het dagelijksch beheer belast, zullen de opgaven moeten doen voor de personen in de gestichten, onder hun bestuur staande, opgenomen.

Art. 25. Niet voldoening aan eene der verpligtngen voorgeschreven in artikelen 19—25 wordt gestraft meteene boete van 1 gulden.

HOOFDSTUK III.

Van den aard en duur der persoonlijke diensten, waartoe de ingezetenen ingevolge art. 192 en 193 der gemeentewet kunnen worden opgeroepen, alsmede de gevallen, waarin die kunnen worden gevorderd.

Art. 26. De gevallen, waarin overeenkomstig het bepaalde bij art. 192 en 193 der wet van den 29 Junij 1851, (*Staatsblad* no. 85), de inwoners tijdelijk kunnen worden opgeroepen, tot het doen van persoonlijke diensten, zijn die van:

1°. brand, of gevaar daarvan;
2°. doorbraak of overstrooming, of gevaar daarvan;
3°. zamenscholing of oproer, of gevaar van het laatste;
4°. versperring van wegen en wateren;
5°. te houden nachtwachten bij toer beurten;
6°. het doen van verpligte nabuur diensten;
7°. het doen van boer-werken, waar die gebruikelijk zijn.

Art. 27. De aard der diensten bestaat in het opvolgen der bevelen door den Burgemeester gegeven, en in het nakomen van de ter zake bestaande, of in dit reglement opgenomen voorschriften.

Art. 28. De duur der diensten wordt zoo veel die bij dit reglement niet reeds is vastgesteld, telkens bepaald door den Burgemeester.

Art. 29. Door inwoners worden ingeval bij de oproeping of bij dit reglement daaromtrent niets anders wordt bepaald verstaan, die van het mannelijk geslacht, van af den ouderdom van 18 tot 65 jaren.

Art. 30. Voor het doen van persoonlijke diensten sub. 5, 6 en 7, bij art. 26 opgenoemd, is de plaatsvervanging bij de betrekkelijke hoofdstukken geregeld. De overige in art. 26 bedoelde diensten, zijn niet afkoopbaar, noch door plaatsvervanging te vervullen.

Art. 31. De oproeping tot deze diensten, zal geschieden door het kleppen der klok, of door aanzegging van wege den Burgemeester. Ieder is verpligt daaraan dadelijk te gehoorzamen en zich te begeven, naar de aangewezene loopplaats, en bij gebreke van eenige aanwijzing naar het gemeentehuis.

Art. 32. Het niet doen der persoonlijke diensten, ingevolge deze verordening, zal zoo als in de aangehaalde hoofdstukken is bepaald en bij gebreke van bepaling met eene boete van één tot vijfentwintig gulden en eene gevangenisstraf van een tot drie dagen, te zamen of afzonderlijk worden gestraft.

HOOFDSTUK IV.

Van de nabuurschappen en de nabuurpligten.

Art. 33. Iedere wijk of afdeeling derzelve in de gemeente Haren is een op zich zelf staand nabuurschap.

Art. 34. De wijkmeester van elke wijk of afdeeling is, als buurtmeester, belast met het doen ten uitvoer brengen der nabuurpligten, invoege die bij dit reglement zijn voorgeschreven, en draagt zorg, dat die pligten geregeld en bij toerbeurten worden waargenomen, zoodat een ieder op zijne beurt dienst verrigt.

Art. 35. Onder nabuurpligten worden in het algemeen verstaan, het verleenen van persoonlijke hulp en bijstand door ingezetenen onderling, bij sterfgevallen, in nood en dergelijke omstandigheden.

Art. 36. Ieder ingezeten dezer gemeente van af den ouderdom van 20 tot 65 jaren is verpligt, nabuurpligten te vervullen. Wanneer iemand echter zoodanige dienst zelf niet verkiest te verrigten, zal hij een ander geschikt persoon, naar genoegen van den buurtmeester, voor zich in plaats kunnen stellen.

Art. 37. De regeling der toerbeurten, geschied volgens oud gebruik en bij onzekerheid of gemis daarvan, op aanwijs van den wijkmeester.

In den regel zal gerekend worden, dat de eerste nabuur is, de bewoner van het huis, naast gelegen aan dat, alwaar nabuurpligten verleend moeten worden. — Meer dan een huisgezin, hetzelfde huis bewonende, zal ieder op zich zelf als nabuur worden beschouwd; zoodat de naastbelendende bewoner als eerste nabuur en de anderen naar volgorde zullen moeten opkomen.

Op de bewoners der beide huizen, *regts* en *links* van het huis, alwaar nabuurpligten verleend moeten worden, zullen de beide overnaburen als 2e en 3e nabuur volgen, en zoo verder naar volgorde der op- en afgaande nommers aan beide zijden der wijk.

stichten gebouwen, zal de noodige aanvraag bij Burgemeester en Wethouders in tijds moeten geschieden.

Art. 7. Ieder eigenaar is verpligt, te zorgen, dat de aan zijne woning gestelde letter en nummer, ten allen tijde in goed leesbaren staat blijven.

Art. 8. Ieder wijk en daar, waar dezelve in afdeelingen is gesplist, zal iedere afdeeling eenen wijkmeester en plaatsvervanger van denzelven hebben, die door Burgemeester en Wethouders worden benoemd.

Art. 9. De plaatsvervanger van den wijkmeester zal echter alleen werkzaam zijn, wanneer de wijkmeester zelf door ziekte of andere wettige omstandigheden, in de uitoefening van zijnen post mogt worden verhinderd. De eerstgemelde zal gehouden zijn, om van zijne verrigtingen aan den laatstgemelden verslag te doen.

Art. 10. De wijkmeesters en hunne plaatsvervangers worden aangesteld voor den tijd van drie jaren, de eerstgenoemden zullen voor schadeloosstelling, uit de gemeentekas ontvangen, ieder drie gulden 's jaars.

Art. 11. De werkzaamheden der wijkmeesters zullen worden geregeld bij eene Instructie; waarvan een exemplaar bij hunne aanstelling aan hen zal worden ter hand gesteld.

Art. 12. Ieder ingezeten dezer gemeente is verpligt te voldoen aan al datgene, hetwelk een wijkmeester hen, uit kracht van bestaande wetten of verordeningen zal aanzeggen of gebieden.

Art. 13. Iedere overtreding van art. 3, 4, 5 en 6 wordt gestraft met eene boete van een tot vijfentwintig gulden.

Art. 14. Van iedere wijk zal door den Secretaris der gemeente, onder toezigt van Burgemeester en Wethouders eenen volledigen staat van bevolking en harer huizing worden opgemaakt en naauwkeurig bijgehouden, volgens vastgesteld model.

INSTRUCTIE *van de wijkmeesters.*

Art. 15. De werkzaamheden der wijkmeesters zullen hoofdzakelijk bestaan in het doen nakomen van hetgeen de ingezetenen ieder in zijne wijk of afdeeling, ingevolge de verordening op de nabuurpligten is voorschreven, zoomede opzigtelijk het nummeren der gebouwen en het opmaken der staten van bevolking en harer huizen.

Zij zijn tevens belast met de betrekking van brandmeester en eerste hoofdman der nachtwacht.

Art. 16. De wijkmeesters zullen in de eerste week der maanden Januarij, April, Julij en October, telken jare van alle veranderingen, die met opzigt tot de bewoners van hunne

onderscheidene wijken, in de verloopen drie maanden plaats hebben gehad, kennis geven aan het Gemeentebestuur.

Art. 17. Ingeval de wijkmeesters in hunne wijken iets ontdekken, hetwelk tegen de goede orde en algemeene rust strijdt, of overtredingen van het politie reglement ontwaren, brengen zij zulks ter kennis van den Burgemeester, ten einde daarin worde voorzien, zooals bevonden zal worden te behooren.

Art. 18. Een wijkmeester in den loop van zijnen diensttijd, zijne wijk met er woon willende verlaten, is verpligt ten minste eene maand bevorens, daarvan schriftelijk kennis te geven aan Burgemeester en Wethouders.

HOOFDSTUK II.

Betrekkelijk het doen van aangifte van verandering van woonplaats.

Zie thedelijk reglement van 16 dec. 1862

Art. 19. Ieder, die in de gemeente werkelijk, al is het ook slechts tijdelijk, komt wonen, hetzij om aldaar zijn hoofdverblijf te vestigen, hetzij niet, is verpligt, zich binnen veertien dagen na zijne aankomst te vervoegen bij het Gemeentebestuur, ten einde de voor het houden van het bevolkingsregister vereischte inlichtingen te leveren, en de in art. 76 van het Burgerlijk Wetboek vermelde verklaring te kunnen doen.

Art. 20. Ieder in art. 19 bedoelde persoon zal daarenboven, binnen veertien dagen na zijne aankomst, bij het Gemeentebestuur moeten overleggen, indien hij een ingezeten van dit Rijk is, een getuigschrift, ingerigt overeenkomstig het model vermeld in art. 4 van het Koninklijk besluit van den 22 December 1849 (*Staatsblad no.* 64), door het Gemeentebestuur der laatste woonplaats afgegeven, en, indien hij een vreemdeling is, zijn reis- en verblijfpas.

Art. 21. Ieder, die binnen deze gemeente van woning verandert, zal, binnen acht dagen, daarvan aangifte moeten doen bij het Gemeentebestuur.

Ieder, die de gemeente met der woon verlaat, zal daarvan vooraf bij het Gemeentebestuur aangifte moeten doen.

Art. 22. Ieder hoofd van huisgezin zal bij het Gemeentebestuur aangifte doen van elken persoon, die in zijne woning wordt opgenomen of dezelve verlaat, en zulks binnen veertien dagen na de opneming of de verlating. Hij zal dáár zoo veel mogelijk geven de inlichtingen in art. 19 bedoeld.

Art. 23. Het is niet noodig, dat de verpligte opgaven, in de vorige artikelen vermeld, door ieder persoonlijk gedaan worden, tenzij het Gemeentebestuur zulks vordert.

Voor minderjarigen, krankzinnigen, onder curatele gesteld, zullen de opgaven gedaan moeten worden door ouders,

de westzijde der straat, loopt verder noordwaarts tot de behuizing op perceel sectie K no. 1320, bewoond door L. F. Bruggers, van daar aan de overzijde der straat in eene zuidelijke rigting, omvat de kerk en kosterij met de behuizingen aan de noordzijde der Kerkstraat en de Wittesteeg, neemt de behuizingen in aan de Kromelleboog, op de Oosterweg en in de Kerkelaan en eindigt aldaar met de behuizing op perceel sectie K no. 258 door E. van Dalen bewoond.

De afdeeling C omvat het gehucht Onnen met de buurt Waterhuizen.

Deze afdeeling begint met de behuizing op perceel sectie K no. 1503 bewoond door T. Tol, loopt verder in eene zuidelijke rigting door Onnen, neemt voorts de behuizingen op onder sectie G nommers 704, 710 en 860 en eindigt met de behuizingen op de Waterhuizen.

De afdeeling D bevat de woningen van de buurtschappen Hemmen en Dilgt, neemt eenen aanvang met de behuizing op perceel sectie K no. 1374, bewoond door E. van Hemmen en eindigt met de behuizing op perceel sectie K no. 1512 bewoond door W. D. Meinema.

De afdeeling E bevat de behuizingen aan den Hoornschendijk, begint met de behuizing op perceel sectie I no. 269, bewoond door L. Alles en loopt in eene zuidelijke rigting tot aan de behuizing op perceel sectie I no. 727, bewoond door H. Hillebrands en verder in eene westelijke rigting tot de behuizing op perceel sectie I no. 726, bewoond door H. Bierling, alwaar zij eindigt. —

De afdeeling F neemt de behuizing in onder Essen behoorende.

Deze afdeeling neemt eenen aanvang met de behuizing op perceel sectie C no. 52 bewoond door H. Hemmes en loopt ten einde met de behuizing op perceel sectie K no. 1412 bewoond door J. van Hemmen.

De tweede wijk bevat het dorp Helpman, met een gedeelte van het onder de gemeente Haren behoorende Euvelgunne de Molenstreek en den Hoorn, en is verdeeld in vier afdeelingen, onderscheiden door de letters A, B, C en D.

De afdeeling A neemt eenen aanvang met de behnizing op perceel A no. 161, bewoond door de Wed. Steenwijk aan de oostzijde der straat en loopt van daar in eene zuidelijke rigting, neemt de behuizingen op aan de westzijde der straat en eindigt met het hnis op perceel sectie A no. 114, bewoond door M. Bonsema, en met den buitenwacht. —

De afdeeling B bevat de behuizingen achter Helpman gelegen, begint met de behuizing op perceel sectie A no. 226 bewoond door A. Mannes en eindigt met de behuizing op perceel sectie A no. 258 bewoond door L. Poelma.

De afdeeling C neemt de behuizingen in op de Molenstreek en te Euvelgunne, neemt eenen aanvang met de behuizing op perceel sectie B no. 124, bewoond door P. J. Bakema, omvat alle behuizingen op de Euvelgunne en loopt dan verder over de Molenstreek, alwaar deze afdeeling met de behuizing op perceel sectie A no. 395, de kamer van H. van Bruggen eindigt.

De afdeeling D bevat de behuizingen van de buurt den Hoorn, alwaar ze begint aan de grensscheiding tusschen Groningen en Haren met de behuizing op perceel sectie I no. 2, bewoond door H. Nijdam en eindigt met de woning op perceel sectie A no. 244, weg van H. Vorenkamp.

De derde wijk bevat het dorp Noordlaren het gehucht Glimmen en de Pol, verdeeld in drie afdeelingen, wordende onderscheiden door de letters A, B en C.

De afdeeling A bevat de noordelijke helft van het dorp Noordlaren, met de Pol, begint met de behuizing op perceel sectie F no. 543, bewoond door H. Mekkes en eindigt met de woning op perceel sectie E no. 992, bewoond door A. Homan.

De afdeeling B omvat de zuidelijke helft van het dorp Noordlaren, neemt eenen aanvang met de behuizing op perceel sectie F no. 587, bewoond door R. Klinkhamer en eindigt met de behuizing op perceel sectie E no. 1035 de kerk.

De afdeeling C bevat de behuizingen tot het gehucht Glimmen behoorende, neemt eenen aanvang bij de behuizing op perceel sectie H no. 192; bewoond door B. Eisses en eindigd met de behuizing op perceel sectie H no. 302, bewoond door W. de Sitter.

Art. 3. In iedere wijk zal elk afzonderlijk staand gebouw van een doorloopend nummer en de letter van de wijk worden voorzien, welke op het voordeurkozijn, of zoo hier de gelegenheid ontbreekt op een andere zigtbare plaats moeten worden gesteld, ter grootte van minstens dertig strepen, met zwarte olieverf, op eenen grond, dat dezelve duidelijk kenbaar zijn.

Art. 4. De nieuw te stichten gebouwen zullen door de eigenaren en ten hunnen koste worden genummerd zoodra daartoe de gelegenheid zal zijn en uiterlijk binnen acht dagen na bekomen schriftelijke herinnering van den Burgemeester.

Art. 5. Bij vertimmering van een of meer gebouwen zal de eigenaar gehouden zijn aanvraag bij den Burgemeester te doen, wegens eene vermeerdering of vermindering van nummers, die daaromtrent zal beslissen als bevonden zal worden te behooren, en wijders moeten worden verrigt, zoo als in het voorgaande artikel voor de nieuw te stichten gebouwen is bepaald.

Art. 6. De bestaande gebouwen behouden tot nadere aanzegging hunne tegenwoordige nummers, en voor de nieuw te

HOOFDSTUK XIV.

Op de begraafplaatsen en het begraven van lijken.

Art. 160. Ieder, die, zonder vergunning van Burgemeester en Wethouders, last geeft of medewerkt tot eene begraving of eene begravenis uitvoert, buiten de door het Gemeentebestuur erkende of aangewezen begraafplaatsen, zijnde te Haren op het perceel bij het kadaster bekend onder sectie K o. 1296 en te Noordlaren op het perceel sectie E no. 1035, wordt gestraft met eene boete van *f* 25,00 en eene gevangenis van drie dagen.

Art. 161. Het is op gelijke straf verboden eene begraafplaats, tot welker oprigting vergunning is verleend, zonder toestemming van Burgemeester en Wethouders uit te breiden.

Art. 162. De Ambtenaar van den Burgerlijken stand kan, tot voorkoming van besmetting of om eenige andere redenen, de begraving vroeger dan 36 uren na het overlijden, bevelen. Hij die aan dit bevel niet voldoet wordt gestraft met eene boete van *f* 25,00 met of zonder gevangenis van een tot drie dagen.

Art. 163. Iedere stoornis der orde bij eene begravenis, en iedere daad van wanorde op eene door het Gemeentebestuur aangewezen begraafplaats, wordt gestraft met eene boete van *f* 1,00 tot *f* 25,00 met of zonder gevangenis van een tot drie dagen.

HOOFDSTUK ~~XIX~~ XVII

Betreffende het schenden, bederven of vernielen van boomen, jong houtgewas, heesters of ander plantsoen op openbare plaatsen in de gemeente.

Art. 164. Een ieder, die een of meer boomen, jong houtgewas, heesters, of ander plantsoen, op openbare plaatsen in deze gemeente op wortel staande, op welke wijze ook, zal hebben geschonden, bedorven, vernield, of besnoeid, zal, voor zoo verre daarop bij het strafwetboek geene straf is bepaald, gestraft worden, met eene geldboete van ~~een tot vijfentwintig gulden en eene gevangenisstraf van één tot drie dagen, te zamen of afzonderlijk.~~

HOOFDSTUK XVI.

De Veemarkten.

Art. 165. De veemarkten welke in deze gemeente worden

gehouden, zullen gerekend worden te beginnen des morgens te acht uren en te eindigen des avonds te zes uren.

Art. 166. Ieder ter markt komend persoon koopwaren aanbiedende, is verpligt zijne tent, kraam, tafel of ander stellaadje of zijne koopwaren daar te plaatsen, waar het van wege Burgemeester wordt aangewezen.

Art. 167. Ter handhaving van orde en rust, en ter voorkoming van ongelukken is ieder, die daartoe aanzegging wordt gedaan door of van wege den Burgemeester verpligt het ter markt gebragte vee of eenig ander voorwerp, terstond te verwijderen.

Art. 168. Ieder overtreding dezer bepalingen wordt gestraft met eene geldboete van een gulden voor elk stuk vee, dat na den in art. 165 gestelden termijn nog op de markt wordt bevonden, zullende echter deze boete de somma van vijfentwintig gulden niet te boven gaan; en elke andere overtreding met eene geldboete van een tot ~~vijfentwintig~~ gulden, ~~en gevangenis van een tot drie dagen te zamen of afzonderlijk.~~

HOOFDSTUK XVII.

Van drenkelingen.

Art. 169. Ieder is op straf eener boete van ~~*f* 1,00 tot~~ *f* 25,00 met of zonder gevangenis van een tot drie dagen, verpligt, op last der politie, een drenkeling in zijne woning te ontvangen.

HOOFDSTUK XVIII.

Slotbepalingen.

Art. 170. De bedreigde boeten en straffen worden toegepast, voor zoover tegen de overtreding bij geene wet, algemeenen maatregel van bestuur of provinciale verordening is voorzien.

Art. 171. Met het in werking treden van dit reglement van politie, worden alle verordeningen tegen wier overtreding straf is bedreigd, in deze gemeente bestaande, ingetrokken.

Art. 172. Deze verordening verbindt met den dag harer afkondiging.

Ge-

b. Om in de wegen en voetpaden gaten te graven.

c. Om deuren, hekken, schutten of wringen zoodanig te plaatsen, dat deze, bij het open draaijen, boven de rijwegen of voetpaden komen te hangen.

d. Over de voetpaden met rijtuigen, sleden, paarden of lastdieren te rijden of daarover met eenig vee te drijven of te leiden.

e. Paarden, rundvee, schapen, varkens, bokken en geiten te laten weiden of loopen, hetzij los of aangebonden, met of zonder geleiders, op de bermen van wegen of op voetpaden, onverminderd de voorschriften, vervat in het reglement op het toezigt der wegen in dit gewest, d. d. 10 Julij 1854.

Art. 152. Op de overtredingen van dit hoofdstuk zullen de straffen worden toegepast, welke bij de wetten en provinciale reglementen zijn vastgesteld.

In de gevallen, waarin bij de wetten en provinciale reglementen niet is voorzien, zullen de overtredingen met geldboeten worden gestraft; — van een tot tien gulden met of zonder gevangenisstraf van een tot drie dagen.

HOOFDSTUK XIII.

Van het schutten van vee.

Art. 153. Het vee, in strijd met het voorschrift van art. 151e van dit hoofdstuk, alsmede met de bepalingen van het reglement op het toezigt der wegen in dit gewest, bevonden wordende, zal door eenen Veldwachter, of door ieder belanghebbende, maar in dat geval bijgestaan door twee getuigen naar den schutstal worden overgebragt, ten koste en voor rekening van hem, dien het aangaat.

Art. 154. Ieder is geregtigd om het aan anderen toebehoorende vee, hetwelk hij op zijne gronden heeft bevonden te loopen of te weiden, op de wijze bij art. 153 bepaald, naar den schutstal te brengen, of te doen brengen, alwaar hetzelve op rekening en gevaar van hem, die de schutting bewerkstelligt, geborgen, opgepast en gevoederd zal worden, tot dat het door den eigenaar zal zijn gelost. F

Art. 155. De schutstal is aan het gemeentehuis te *Haren*, te *Noordlaren* bij W. Brands en wijders dáár, waar, ingeval de schutting door eenen Veldwachter wordt ten uitvoer gebragt de geschikte gelegenheid zal zijn, en waarvan alsdan, door aanslagbillet aan het gemeentehuis, kennis zal worden gegeven.

Art. 156. De houder van eene schutstal zal het hem, op voorschrevene wijze toegebragte vee, op zijne verantwoordelijk-

heid in bewaring overnemen, en hetzelve behoorlijk moeten bergen, oppassen en voederen.

Voor het bergen, oppassen en voederen van ieder stuks vee, zal aan den houder van den schutstal door den belanghebbende worden betaald in het etmaal, (gedeelten gerekend voor het geheel,) wegens een paard of rundbeest 60 ct., wegens ieder stuk kleinvee 30 ct.

Indien het geschutte vee nog geen voedsel mogt hebben genoten, als dan 30 cts. voor ieder paard of rundbeest, en 15 cts. voor ieder stuks kleinvee.

Bovendien zal door hem, die het vee terugvordert aan den Veldwachter worden betaald, voor ieder transport van vee naar den schutstal, voor elk stuk groot vee 25 cts., voor elk stuk klein vee 15 cts. en voor iedere adsistentie vijftig cents.

Wanneer er eene schutting van vee heeft plaats gegrepen, zal dit op de gewone wijze, zoo spoedig mogelijk worden bekend gemaakt, met opgave van het getal, het haar en de kenteekenen van het geschutte vee, alsmede van de plaatsen, waar hetzelve is bevonden en wordt bewaard en voorts met oproeping van dengenen, die op hetzelve eenig regt vermeent te hebben, om hetzelve binnen acht dagen daarna te lossen.

Het geschutte vee, hetwelk niet binnen den gestelden termijn gelost, tegen behoorlijke borgstelling of wel in regten terug gevorderd wordt, zal op magtiging van den Burgemeester der gemeente, door een daartoe bevoegd ambtenaar, in het openbaar worden verkocht, en de opbrengst daarvan, na aftrek der op dat vee en verkoop van hetzelve gevallene kosten, worden gedeponeerd in de consignatie kas.

Onverminderd echter eene vroegere verkoop op bevel van den Burgemeester, ingeval de geringe waarde van het geschutte vee, daartoe aanleiding geeft, of zulks noodig mogt maken.

Art. 157. Indien de opbrengst van het bovengenoemde vee, niet genoegzaam zal zijn, om daaruit de kosten te kunnen verhalen, zal verder gehandeld worden als naar de wet.

Art. 158. De eigenaar zijn vee terug vordcrende zal hem hetzelve op order van den Burgemeester worden terug gegeven, mits tegen betaling van al de op de schutting gevallene kosten.

Art. 159. De houder van den schutstal zal het geschutte vee, niet anders mogen afgeven dan op vertooning van een schriftelijk consent van den Burgemeester, bij boete van zes gulden voor ieder paard of rund~~vee~~ en drie gulden voor ieder stuk kleinvee, verliezende hij daarenboven alle regt tot schadevergoeding en bergloon; ~~zullende echter de boete vijfentwintig gulden niet te boven kunnen gaan.~~

F ~~Zullende echter de~~ Mede boete echter de kosten van f 25. en niet te boven gaan, Hoofd-

zijn onderhouden, zal in het vervolg mede van rijs kunnen worden gebruik gemaakt, mits het rijs, zooveel doenlijk uit egaal dun hout besta, en eene laag van doorgaande gelijke dikte wel sluite.

f. Duikers en pompen zullen iets meer dan de volle breedte van den weg of dijk behooren te hebben, en ter behoorlijke wijdte en verder in goeden staat moeten worden onderhouden, ter beoordeeling en ten genoege van Burgemeester en Wethouders.

g. De wegen moeten vrij zijn van hekken, of andere het gebruik belettende afsluitingen, terwijl overal, waar zoodanige hekken of afsluitingen bij uitzondering op den regel, veroorloofd worden, dezelve moeten zijn wit geverwd en, bij openzetting, eenen doortogt toelaten ter breedte van ten minste 3 ellen.

Art. 142. Geene beplantingen langs de wegen mag geschieden, dan met toestemming van Burgemeester en Wethouders.

Boomen, bijlangs de wegen staande, moeten, zoodra ze daarvoor vatbaar zijn, tot de hoogte van 3 ellen worden opgesnoeid. Takken van boomen of heggen, over de wegen of de daarnevens loopende slooten hangende, worden door de eigenaars weggeruimd, zoodra dit door Burgemeester en Wethouders wordt gelast.

Art. 143. Geene boomen mogen op eigen grond worden geplant binnen 2 ellen van den weg, of, bij het bestaan van eene sloot of grup, op dien afstand van het midden dier sloot of grup.

Geen heg mag digter dan op eene halve el van de rijwegen, voetpaden of slooten langs dezelve worden geplaatst.

Art. 144. Voor de afleiding van het water van de rijwegen wordt gezorgd, door den aanleg van slooten, gruppen, goten of riolen, of waar die bestaan, door behoorlijke uitschooning en instandhouding. De waterlossingen zullen steeds moeten worden gehouden op eene wijdte en diepte, toereikende om aan het water eene behoorlijke afstrooming te verschaffen, en zullen ten dien einde de daarin gelegen dammen, zoomede die in slooten of gruppen, bijlangs de wegen of voetpaden, van pompen voorzien moeten zijn, waarvan de hoogte en wijdte door Burgemeester en Wethouders zal worden bepaald.

Een en ander komt ten laste van hem, die den aanbelenden grond in vollen eigendom, beklemming of altijddurende pacht bezit, tenzij hij bewijst, dat de verpligting op een anderen rust.

Art. 146. De halve aarde, welke uit waterlossingen of slooten langs de wegen wordt gegraven, zal hetzij geheel, hetzij gedeeltelijk, op den weg worden geworpen en geslecht, naar gelang, dat de schouwheeren zullen oordeelen, dat die aardspecie al of niet voordeelig is voor den weg.

Art. 147. De waterlossingen zullen in de maanden Mei

en Augustus worden gezuiverd van alle ruit, biezen en verdere waterplanten, welke tot op den bodem zullen moeten worden afgesneden.

Bij deze gelegenheid zullen de oevers dáár, waar zij zijn aangeslikt of aangegroeid, moeten worden afgestoken, en alle ingestorte aarde en verdere in het water of op den bodem aanwezige vreemde specie, worden opgehaald en zoo ver op den wal worden terug gebragt, dat er geen gevaar voor weder instorting kan bestaan.

Art. 148. De slagen of panden, waarin sommige wegen of voetpaden, zijn verdeeld, zullen worden aangeduid door nommerpaaltjes, welke bij ieder pand door den pandpligtige moeten worden geplaatst en onderhouden. Ieder paaltje zal één el lang zijn, waarvan twee derde gedeelte in den grond moet steken, van onderen voorzien van een kruis of dwarshout.

Boven den grond zal het paaltje wit geverwd zijn, en het nummer van het pand in overeenstemming met het register, duidelijk uitdrukken.

De panden of gedeelten waarin het onderhoud van waterlossing mogt zijn gescheiden, zullen worden aangeduid door nommerpaaltjes, op gelijke wijze als hierboven, ten aanzien der wegen is bepaald.

Art. 149. Van de jaarlijksche en door Burgemeester en Wethouders te houden buitengewone schouwing. wordt ten minste acht dagen bevorens aan de belanghebbenden kennis gegeven, door openbare afkondiging. Van de wekelijksche schouwing geschied de afkondiging eens en wel in de maand Maart van ieder jaar.

Art. 150. Zoo bij de schouwing het een of ander, waarover dezelve loopt, niet in den vereischten staat is gebragt, wordt daarvan een procesverbaal van bevinding opgemaakt, en den onderhoudspligtige bij schriftelijke waarschuwing van den Veldwachter, met opgave der gebreken, een nieuw termijn gesteld, binnen welken hij aan zijne verpligtingen zal moeten voldoen. Voor deze waarschuwing is de ouderhoudspligtige aan den Veldwachter verschuldigd dertig cents.

Nadat de termijnen voor het herstel der gebreken is verloopen, wordt eene herschouwing gedaan.

Bij de bevinding, dat in de gebreken niet is voorzien, wordt tegen den onderhoudspligtige procesverbaal van bekeuring opgemaakt, en daarvan door den Velwachter, aan hem een afschrift afgeven. Het Gemeentebestuur doet voorts het werk, voor rekening van den onderhoudspligtige verrigten, en de kosten in regten op hem verhalen.

Art. 151. Het is verboden:

a. Om, tot herstel van wegen en voetpaden, of anderzints, zand aan de binnenzijde der slooten uit te graven of af te steken.

voeren en doen uitvoeren der orders, welke hun door het Gemeentebestuur worden gegeven. Zij zijn bevoegd tot het constateren van overtredingen, der voorschriften van dit hoofdstuk.

Bij het zoogenaamde boerwerken, in plaatsen, waar zulks gebruikelijk is, tegenwoordig te zijn, ten einde de vereischte aanwijzingen te doen, de werkuren te regelen, het voorgenomene werk zooveel mogelijk in panden onder de arbeiders te verdeelen, toe te zien, dat gene dan volwassene en voor den arbeid berekende personen daarbij worden toegelaten en in het algemeen te zorgen, dat er overeenkomstig dit hoofdstuk worde gehandeld.

Art. 136. De verpligting tot onderhoud der wegen, voetpaden, wateren en andere schouwbare objecten, rust op degenen die daarvoor bekend staan, op de kohieren der onderhoudspligtigen.

Art. 137. Jaarlijks in de maand Mei wordt door Burgemeester en Wethouders een suppletoir kohier opgemaakt, van de veranderingen in de onderhoudspligtigheid, welke sedert den 2 Mei des vorigen jaars tot den 1 Mei van het loopende jaar, door overgang van eigendom hebben plaats gevonden.

Art. 138. Bij overdragt van eenigen eigendom, waarop de onderhoudspligt rust, tusschen levenden, is de overdrager, ingeval van erfopvolging, de verkrijger verpligt, daarvan, met overlegging der bewijzen, zoo die bestaan, aan Burgemeester en Wethouders opgave te doen.

Zoo bij de gezegde overdragt of overgang, splitsing van gronden plaats heeft, welke met eenigen onderhoudslast voor het geheel bezwaard zijn, wordt die last, over de verschillende perceelen verdeeld, op de wijze door Burgemeester en Wethouders goed te keuren.

Bij eene splitsing van perceelen, zijn de bezitters der perceelen, ieder solidair, voor den onderhoudslast van het geheel verbonden, zoolang de verdeeling niet is tot stand gekomen.

Art. 139. Tot het doen der opgaven, naar aanleiding van vorige artt. 137 en 138 worden al diegene, welke daartoe verpligt zijn, tegen een te bepalen dag en uur, in het gemeentehuis, tusschen den 2 en 6 Mei jaarlijks, bij openbare afkondiging, door Burgemeester en Wethouders opgeroepen, zullende echter de belanghebbenden ook in tusschentijds de bedoelde opgaven kunnen doen.

Tot aan de overboeking, is diegene aansprakelijk, ten wiens name het object was gesteld.

Art. 140. De onderhoudspligtigen, welke niet woonachtig zijn binnen de gemeente, stellen aldaar domicilie, bij schriftelijke, op zegel gestelde verklaring. Bij gebreke daarvan, wordt het gemeentehuis voor dit domicilie gehouden.

Art. 141. De breedte der rijwegen welke bestraat zijn met

keijen of steen, of wel die eene bedekking hebben van puin, grind, verbrijzelde keijen, schulpen of eenige andere harde specie, zoomede de wegen uit aardspecie zamengesteld en niet eeniglijk bestemd voor uitweg of uitvaart van eenig dorp of gehucht of van landen, aan onderscheidene eigenaars toekomende, wordt bepaald op minstens 6 ellen, en die wegen, eeniglijk bestemd voor uitweg of uitvaart van eenig dorp of gehucht of van landen, aan onderscheidene eigenaren toekomende, op minstens 5 ellen. De breedte der voetpaden, welke dienen tot het onderhouden der gemeenschap tusschen, en in onderscheidene dorpen zal zijn van ten minste eene el, en worden bezand over de geheele breedte, of bevloerd met steen ter breedte van minstens, 25 duimen, of voorzien van eene bedekking van puin, grind of eenige andere harde specie ter breedte van minstens 6 palmen. De wegen, welke de gevorderde breedte niet bezitten, kunnen daarop worden gelaten, tot op nadere aanzegging van het Gemeentebestuur.

Art. 142. De vereischten van een behoorlijk onderhoud zijn de volgende.

a. Alle wegen zullen zoo hoog moeten wezen: dat dezelve, zooveel doenlijk boven het winter water blijven. Bij elke schouwing moeten de wagensporen geslegd zijn, laagten aangevuld en hoogten weggenomen, distels, brandnetels en andere ruigte, bij de kanten voorkomende, opgeruimd, en voor behoorlijke afwatering des wegs gezorgd door voldoende docering naar de kanten, waarvan de wijze en hoegrootheid door de schouwers kan worden bepaald.

b. De voetpaden worden effen gehouden, met de noodige afhelling voor den afloop van het water; de ontstane gaten moeten dadelijk bij het ontdekken daarvan, worden aangevuld; en de paden zoo dikwijls noodig, van zand voorzien.

c. De palen, dienende om de voetpaden af te scheiden van de rijwegen, die overal, waar zulks noodig mogt worden geoordeeld door de pandpligtigen zullen geplaatst zijn of worden, zullen moeten zijn hoog één el boven den beganen grond, regt staande en wit geverwd.

d. De slooten of gruppen bijlangs de wegen en voetpaden zullen eene, naar het oordeel van de schouwheeren voldoende wijdte en diepte moeten hebben, de wal aan de zijde des wegs zal niet worden afgestoken, noch steiler worden gegraven dan een op een, anders dan met consent van Burgemeester en Wethouders.

e. Tot het ophoogen der wegen, voor zoo veel geene kunstwegen zijnde, zoomede der voetpaden, mag niet anders dan zand of drooge aarde, en alzoo in geen geval eenige graszoden, plaggen, kluiten of dergelijks ongeschikte stof worden gebezigd.

Tot zoodanige wegen echter als welke tot hiertoe met rijs

goede zuivere ingrediënten, het roggenbrood van zuivere en gezonde rogge zonder inmengsel van ander meel.

Art. 122. Bijaldien gewenscht mogt worden andere meelsoorten, dan die van tarwe of rogge tot het bereiden van ter verkoop bestemd brood te gebruiken, zal de vergunning daartoe, aan Burgemeester en Wethouders schriftelijk moeten worden verzocht, met opgave van soort, hoedanigheid en hoeveelheid van het te gebruiken mengsel.

Art. 123. Ten einde men zal kunnen weten, van welke bakkerij het roggenbrood afkomstig is, wordt bepaald, dat elke bakker in deze gemeente als merk op hetzelve zal stellen de voorste letters van zijnen naam en voornaam en het gewigt.

Art. 124. De bakkers en broodverkoopers zullen gehouden zijn, ten allen tijde toegang tot hunne bakkerijen, winkels of werkplaatsen te verleenen aan het Gemeentebestuur en de politiebeambten met het toezigt belast, ten einde dezen de noodige inspectie over het gewigt en de kwaliteit van het brood kunnen doen, en telkens, wanneer het verlangd wordt, het noodige gereedschap tot wegen aan te bieden.

Art. 125. Aan de zetting zal, overeenkomstig de volgende grondslagen onderworpen zijn het grof roggenbrood, zonder onderscheid.

Art. 126. De zetting zal geregeld worden naar de navolgende grondslagen en der daarbij vastgestelde berekening.

a. De hoeveelheid ponden brood, welk een mudde rogge van 66 pond oplevert ad 89$^3/_8$ pond brood.

b. De kosten, die vereischt worden, om het graan tot brood te verbakken, als voor maalloon *f* 0,17$^1/_2$, brandstoffen *f* 0,20, bakloon *f* 0,50, winst voor den bakker *f* 0,60, eijeren *f* 0,05, totaal *f* 1,52 per mudde.

c. De prijs van het graan, volgens de wekelijksche opgave, bedoeld bij resolutie van Gedeputeerde Staten d.d. 23 November 1847 (*Staatsblad* no. 12,) van den prijs der graansoorten op de markt te Groningen gehouden des Vrijdags.

Art. 127. De zetting zal op nieuw geregeld worden, telkens als de tot rigtsnoer genomen prijs van het graan eene genoegzame rijzing of daling ondergaat, om den prijs van twee ponden brood met eenen halven cent of meer te vermeerderen of te verminderen.

Art. 128. De zetting wordt alleen beschouwd als hoogste prijs (maximum) waarboven het verboden is het aan de zetting onderworpen brood te verkoopen.

Art. 129. Telkens als er verandering in de zettingsprijs moet plaats hebben, zal zulks door Burgemeester en Wethouders ter kennis van de bakkers en van de ingezetenen worden gebragt, door middel van gewone afkondiging en aanplakking.

De verandering wordt geregeld door Burgemeester en Wethouders, en vangt aan des Maandags, volgende op de zetting van Zaturdag.

Art. 130. Het grof roggenbrood zal het gewigt moeten houden van twee, vier of zes nederlandsche ponden, boven of beneden dit gewigt, mag geen brood gebakken worden.

Art. 131. Elke overtreding van dit hoofdstuk zal gestraft worden met eene geldboete van *f* 1,00 tot *f* 25,00, of met eene gevangenisstraf van een tot drie dagen, te zamen of afzonderlijk.

Art. 132. Van elke ontdekte overtreding zal procesverbaal worden opgemaakt en overgegeven aan den Burgemeester der gemeente.

HOOFDSTUK XII.

Van de schouwing en het onderhoud der wegen alsmede der wateren, bruggen en waterwerken.

Art. 133. De gemeente Haren, wordt verdeeld in acht schouwafdeelingen als volgt:

1e.	Schouwafdeeling	het dorp Haren.
2e.	„	Onnen.
3e.	„	Essen.
4e.	„	de drie Hamrikken, Helpman, Dilgt en Hemmen.
5e.	„	de Hoornschedijk.
6e.	„	het dorp Noordlaren.
7e.	„	Noordlaardermade.
8e.	„	Glimmen.

Art. 134. Er zullen, door het Gemeentebestuur, in iedere schouwafdeeling twee of meer ingezetenen, onder den naam van schouwheeren benoemd worden, die Burgemeester en Wethouders, in de waarneming der schouwing over de wegen zullen bijstaan of vervangen.

Jaarlijks in de maand Mei treedt in iedere schouwafdeeling een schouwheer af, die op nieuw verkiesbaar zal zijn.

Bij tusschentijds overlijden of vertrek naar elders wordt onverwijld een ander schouwheer benoemd, voor den tijd gedurende welken de afgetredene nog zoude zijn aangebleven. Niemand zal, zonder voldoende redenen, des noods ter kennis van Gedeputeerde Staten, zich aan benoeming of herbenoeming van schouwheer mogen onttrekken; ten zij die betrekking vier achtereenvolgende jaren te hebben waargenomen.

Art. 135. In het algemeen zijn de schouwheeren belast met het dagelijksch toevoorzigt en de wekelijksche schouwingen, over de voorwerpen van schouw, alsmede met het uit-

bepaalden tijd van tien ure, zijne bezoekers te doen vertrekken en zijne tapperij te sluiten.

Indien één of meer der bezoekers mogten weigeren of in gebreke blijven, om terstond aan zijne waarschuwing, om te vertrekken, te voldoen, is hij gehouden onmiddelijk de hulp der politie of van de nachtwacht in te roepen. De tappers zijn daarenboven gehouden, aan den Burgemeester of die hem vervangt, in den loop van den volgenden dag schriftelijk op te geven de namen van hen, die zij op het bepaalde uur vruchteloos zullen hebben aangemaand hunne woning te verlaten.

Art. 108. Ieder bezoeker eener tapperij zal, op den bij art. 105 voor sluiting bepaalden tijd, de tapperij onverwijld moeten verlaten, en zulks onverschillig of hij al dan niet door den tapper tot vertrekken is aangemaand.

Art. 109. De tappers mogen niet aan jongelieden beneden de 16 jaren eenigen sterken drank verkoopen, noch toelaten, dat in hunne tapperijen dobbel- of hazardspelen worden gespeeld, verlotingen gehouden, noch muzijk gemaakt, dan, voor zooveel de verlotingen en de muzijk betreft, met toestemming van den Burgemeester, of die hem vervangt.

Art. 110. Bij het ontstaan van een gevecht of hevigen twist en andere ongeregeldheden in eene tapperij, of bij het uiten van grove beleedigingen, is de tapper verpligt terstond den Burgemeester, of die hem vervangt, daarvan kennis te geven.

Art. 111. Elke overtreding der vermelde bepalingen zal, voor zoover ze den tapper betreffen en daarin niet bij de algemeene strafwet is voorzien, worden gestraft met eene geldboete van drie gulden, ~~en bij herhaling der overtreding tot het dubbele der boeten~~.

Voor zoover die bepalingen de bezoekers betreffen, zal elke overtreding worden gestraft met eene geldboete van een gulden en vijftig cents voor iederen overtreder, ~~en bij herhaling der~~ overtreding ~~met het dubbele der boete.~~

Art. 112. Het zal aan den Burgemeester, of die hem vervangt, worden overgelaten, bij openbare feestelijkheden of bijzondere gelegenheden, speciale vergunning te verleenen, om later te tappen en te sluiten, dan bij art. 105 is bepaald.

Art. 113. Behalve de beambten, bij art. 11 van het wetboek van strafvordering bepaaldelijk genoemd, worden, krachtens het 7de punt van dat artikel, met de opsporing en het constateren der overtredingen van dit hoofdstuk mede belast, de dienaren van politie en de dienstdoende nachtwacht, aan alle welke personen bij deze de last wordt verstrekt tot het ten alle tijde binnentreden der woningen van de tappers, huns ondanks, waarbij zij zich stiptelijk naar de voorschriften der wet van den 31 Augustus 1853 (*Staatsblad no.* 83), zullen moeten gedragen.

Art. 114. Een exemplaar van dit hoofdstuk, voor de tappers ter Secretarie dezer gemeente kosteloos verkrijgbaar, zal, binnen veertien dagen na de afkondiging daarvan, in elke tapperij, op eene daartoe geschikte plaats, zóó, dat ze voor de bezoekers gemakkelijk leesbaar zij, moeten zijn en blijven opgehangen.

HOOFDSTUK X.

Op het houden van loterijen en hazardspelen.

Art. 115. De loterijen in dit hoofdstuk bedoeld, zijn dezulken, waarvan de waarde der te verlotene voorwerpen blijft beneden de som van een honderd gulden.

Art. 116. Het is verboden binnen deze gemeente eenige verloting van voorwerpen onder welken naam of vorm ook, te houden of de loten rond te venten of te doen rondventen, zonder bekomene vergunning van den Burgemeester.

Art. 117. Tot bekoming van de toestemming in art. 116 bedoeld, zullen de ondernemers der verlotingen zich met schriftelijk verzoek aan den Burgemeester moeten wenden en overleggen een plan der loterij, bevattende:

a. eene korte omschrijving der te verlotene voorwerpen, benevens derzelver verkoopwaarde.

b. de hoeveelheid loten, de prijs derzelve, benevens aanwijzing der plaats alwaar en den tijd wanneer de loterij zal gehouden worden.

Art. 118. De ondernemers der in deze bedoelde loterijen zijn op de boete bij dit hoofdstuk bepaald, gehouden de voorwaarden na te komen, welke de Burgemeester aan het toestaan der verlotingen of het rondventen der loten zal hebben verbonden.

Art. 119. Alle hazardspelen zijn in de voor het publiek opengestelde plaatsen verboden.

Art. 120. Elke overtreding van dit hoofdstuk zal worden gestraft met eene geldboete van één tot vijfentwintig gulden en gevangenisstraf van een tot drie dagen, te zamen of afzonderlijk.

HOOFDSTUK XI.

Op de bakking en de zetting van het brood en hetgeen daartoe betrekking heeft.

Art. 121. Al het brood, zonder onderscheid, waaronder ook beschuiten of tweebakken zijn begrepen, hetwelk in de gemeente gebakken of verkocht wordt, zal moeten zijn van

die de verordening van de

langhebbenden van zoodanige te doene afbraak slechts verpligt zijn daarvan voor de uitvoering, schriftelijk aan het Gemeentebestuur kennis te geven.

Art. 93. De toestemming tot timmeren of afbreken zal niet worden geweigerd dan om redenen van algemeen belang, die schriftelijk aan belanghebbenden zullen worden kenbaar gemaakt.

Wanneer Burgemeester en Wethouders aan die toestemming voorwaarden hebben verbonden, zullen de belanghebbenden verpligt zijn om die voorwaarden na te komen op straffe in art. 94 bepaald.

Art. 94. Iedere overtreding van de bepalingen van dit hoofdstuk zal worden gestraft met eene boete, van een tot vijfentwintig gulden en gevangenisstraf van een tot drie dagen te zamen of afzonderlijk.

HOOFDSTUK VIII.

Op het baanvegen en bepalingen voor het gebruik van het ijs.

Art. 95. Zoo spoedig het ijs de noodige vastheid heeft verkregen, zullen er op behoorlijken afstand van elkander, langs de kanalen en andere geschikte plaatsen op het ijs, een genoegzaam getal baanvegers worden gesteld, daartoe door den Burgemeester benoemd.

Art. 96. De baanvegers zullen zorgen, dat er van stonden aan, dat het ijs berijdbaar is, eene behoorlijke baan voor de schaatsenrijders, en zoodra het voor paarden en sleden bruikbaar is, eene of meer afzonderlijke banen gereed zijn, een en ander op aanwijzing van den Burgemeester.

Art. 97. De baanvegers zullen voor hunne gedane moeite eene gift mogen vragen, doch zullen dit op eene gevoegelijke wijze, zonder iemand te beleedigen of hinderlijk te zijn, moeten doen, en zal niemand zich, zonder van eene behoorlijke aanstelling van den Burgemeester te zijn voorzien, op bovengenoemde kanalen ter haanvegerij mogen begeven.

Art. 98. De baanvegers zullen verpligt zijn:

1°. behoorlijke aanwijzing van de banen voor schaatsenrijders en paarden te plaatsen;

2°. de baan schoon te houden van sneeuw en van alles wat voor de schaatsenrijders eenig gevaar van vallen of anderzins kan opleveren;

3°. steeds ten gebruike gereed bij zich te hebben de noodige reddingsmiddelen, als eene haak, stevig touw, eene ladder, en eene of meer planken;

4°. bij opene, zwakke of gevaarlijke plaatsen, op of bij hunne baan, zigtbare teekens van stroo of anderzins te stellen.

Art. 99. De schaatsenrijders en zij, die met paarden of sleden, met arresleden en wagens of dergelijke het ijs verkiezen te gebruiken, zullen verpligt zijn ieder de voor hun bestemde baan te houden.

Art. 100. Niemand zal, zonder verlof van den Burgemeester, sterken drank op het ijs ten verkoop mogen aanbieden of met tenten of tafels op het ijs zitten.

Geene andere dan de baanvegers zullen het regt hebben, om op het hun aangewezen terrein, ingeval er opene plaatsen in het ijs zijn, planken of iets dergelijks te leggen, om daarvoor iets te ontvangen.

En niemand zal zand, stroo of iets dergelijks op de baan mogen strooijen.

Art. 101. Iedere overtreding van dit hoofdstuk zal gestraft worden met eene boete van een tot vijf gulden en bovendien, ingeval de overtreding door een baanveger geschied is, met de intrekking van zijne aanstelling.

Art. 102. De baanvegers zijn verpligt van de overtredingen van dit hoofdstuk dadelijk aangifte te doen aan den Burgemeester.

HOOFDSTUK IX.

Van de tapperijen en daarmede gelijkstaande bedrijven.

Art. 103. Onder de benaming van tapperijen worden verstaan alle huizen, winkels of plaatsen waar sterke dranken, wijnen of likeuren worden verkocht of geschonken, en onder de benaming van tappers, alle houders van zoodanige huizen, winkels of plaatsen.

Art. 104. Met uitzondering van de huisgenooten des tappers en (deze logementhouder zijnde) der personen, welke op de nachtregisters zijn ingeschreven, ingevolge de artt. 475 no. 2 en 478 v. d. strafwet, en der doortrekkende reizigers, geene ingezetenen der gemeente zijnde, worden, wat de toepassing van dit hoofdstuk betreft, voor bezoekers der tapperij gehouden alle personen, welke daar worden aangetroffen, onverschillig of zij al dan niet sterken drank, wijn of likeuren gebruiken of gebruikt hebben.

Art. 105. De tapperijen zullen van des avonds tien tot des morgens vijf ure moeten gesloten zijn.

Art. 106. Gedurende den tijd, bij art. 105 voor het gesloten houden der tapperijen bepaald, zullen de tappers geene bezoekers, met uitzondering van doortrekkende reizigers, in hunne tapperijen mogen toelaten, noch hun eenigen sterken drank, wijn of likeuren mogen tappen.

Art. 107. Ieder tapper is verpligt, vóór den bij art. 105

Art. 80. De kuipers mogen in de opene lucht geen vaatwerk heeten na zonnen ondergang, of in sterken wind.

Art. 81. Vuurwerken af te steken, of vuurwapenen af te schieten in de nabijheid van gebouwen is verboden, zonder toestemming van Burgemeester.

Art. 82. Iemand brand ontdekkende zal verpligt zijn daarvan kennis te geven aan de naastbijzijnde personen, en aan den brandmeester. Deze zorgt, dat de Burgemeester en den opperbrandmeester het noodige berigt ontvangen, en zal wijders het bestaan van brand, door het kleppen der klok, aan de ingezetenen bekend gemaakt worden.

Art. 83. De brandspuiten en hetgeen daartoe behoort wordt bestuurd door eenen opperbrandmeester met toevoeging van brandmeesters, die aan hem ondergeschikt zijn.

Bij ongesteldheid, afwezigheid of ontstentenis van den opperbrandmeester, wordt hij vervangen door den eerstaanwezigen brandmeester.

Art. 84. Bij brand heeft de Burgemeester het opperbevel en wordt bij afwezigheid vervangen door den opperbrandmeester of eerstaanwezigen brandmeester.

Art. 85. Burgemeester en Wethouders benoemen eenen opperbrandmeester der gemeente voor den tijd van drie jaren en zal in iedere wijk de wijkmeester tevens brandmeester zijn.

Art. 86. Ingeval van brand zijn al de mannelijke ingezetenen der gemeente, van af den ouderdom van 18 tot 65 jaren verpligt, zich ter beschikking van den Burgemeester, den opperbrandmeester of eerstaanwezigen brandmeester te stellen, en onverminderd het bepaalde bij art. 475 no. 12 van het wetboek van strafregt, de diensten te verrigten, die hun worden opgedragen.

De inwoners zijn verpligt op vordering van den Burgemeester, opperbrandmeester of brandmeester het hun toebehoorend water beschikbaar te stellen en den toegang daartoe te verleenen.

Zij moeten, wanneer het noodzakelijk wordt gekeurd, voor al hetgeen de middelen tot blussching betreft, den vrijen toegang in, door en op hunne eigendommen gedoogen.

Art. 87. Niemand zal zonder magtiging van het Gemeentebestuur, veen- of andere gronden mogen branden.

Ieder, die tot het branden voormeld, vergunning wenscht te ontvangen, zal schriftelijk magtiging moeten aanvragen, ten minste 8 dagen voor hij daartoe wenscht over te gaan, met opgave der grootte, van het perceel, benevens der kadastrale sectie en nummers.

Onverminderd de voorwaarden, welke het Gemeentebestuur zal maken bij eene vergunning tot branding zal de verzoeker gehouden zijn:

a. Van af het oogenblik van het in brand steken van het

veen of andere grond, tot aan de volkomene uitbranding of uitdooving, het af te branden perceel voldoende, zoowel des daags als des nachts te bewaken of te doen bewaken, opdat door den brand of het vuur op dat perceel, aan anderen geene schade worde toegebragt.

b. Om het Bestuur met het oogenblik van den aanvang en eindiging van het werk in kennis te stellen.

Art. 88. Aan hen, die zich bij brand hebben onderscheiden, kan, op voordragt van Burgemeester en Wethouders, eene belooning worden verleend.

Art. 89. De overtreding van voorstaande artikelen, zullen worden gestraft, met eene boete van een tot vijfentwintig gulden en een tot drie dagen gevangenisstraf te zamen of afzonderlijk.

Art. 90. De bevoegdheid van het binnentreden van de woningen der ingezetenen, huns ondanks, wordt toegekend voor de navolgende gevallen.

a. Ten allen tijde aan den Burgemeester, opperbrandmeester en brandmeesters, tot het uitvoeren van maatregelen tot blussching van brand bedoeld bij art. 86 van dit hoofdstuk.

b. Tusschen zons op en ondergang aan den Burgemeester, opperbrandmeester, brandmeesters en aan de ambtenaren van politie, bij het doen van onderzoek omtrent de naleving der bepalingen van artt. 72, 73, 74, 76, 77 en 79; zoomede voor de gevallen voorzien bij artt. 75.

De ambtenaren en personen in dit hoofdstuk genoemd, wanneer zij gebruik maken van de hun toegekende bevoegdheid tot het binnentreden van de woningen der ingezetenen, huns ondanks, gedragen zich stiptelijk naar de voorschriften der wet van den 31 Augustus 1853 (*Staatsblad no.* 83.)

HOOFDSTUK VII.

Op de timmeringen in het openbaar.

Art. 91. Niemand zal in deze gemeente in het openbaar eenige bestaande timmering mogen afbreken of doen afbreken, noch eene nieuwe timmering beginnen of doen beginnen, zonder daartoe schriftelijk verlof te hebben gevraagd en bekomen van Burgemeester en Wethouders, zulks onverminderd de verpligting, voorgeschreven bij de wet, houdende bepalingen, betrekkelijk het bouwen, binnen zekeren afstand van vestingwerken van den Staat.

Art. 92. De in art. 91 bedoelde toestemming voor zoo verre het afbreken betreft, wordt niet vereischt van gebouwen niet aan de publieke wegen noch binnen de bebouwde kring der dorpen of gehuchten dezer gemeente gelegen, zullende de be-

Gedaan te Haren ter openbare Raadsvergadering van den 6 December 1856.

DE BURGEMEESTER,

L. T. JORISSEN,

DE WETHOUDER,

L. RUMMERINK.

Zijnde deze verordening aan Gedeputeerde Staten van Groningen, volgens hun berigt van den 11 December 1856 no. 64, in afschrift medegedeeld, en voor zooveel art. 134 van hoofdstuk XII vereischt, goedgekeurd, bij resolutie d.d. 11 December 1856, no. 60.

En is hiervan afkondiging geschied waar het behoort, den 23 December 1856.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS voornoemd,

L. T. JORISSEN,

Ter Ordonnantie van denzelve,

L. RUMMERINK,

WETHOUDER.